

Fältbiologernas gruvpolitiska program

Reviderat 2014-01-05

En gruva innebär en oåterkallelig miljöpåverkan som fullständigt tar bort allt liv på det område där gruvan startas. Förutom den markyta som påverkas genom att fysiskt försvinna, har en gruva stor påverkan på intilliggande områden; förändring av vattenflöden och påverkat grundvatten, giftfyllda slamdammar över stora arealer (som ibland läcker och orsakar miljökatastrofer), avfallshögar som under många generationer framöver kommer att läcka tungmetaller till omgivningen, bullerföroreningar samt uppstyckning av tidigare sammanhängande naturområden. Många av de gruvor som planeras är belägna i områden med höga naturvärden, i vissa fall i eller i anslutning till skyddade områden.

Senare förädling av mineral är väldigt energikrävande processer som skapar miljöfarligt avfall och utsläpp.

Minerallagarna i Sverige är extremt generösa för gruvindustrin och gör det svårt att stoppa bildandet av gruvor ur miljösynpunkt.

Konsumtionen av mineral är hög idag, och den ökar. Det går inte att fortsätta öka utvinningen, de negativa miljöeffekterna är alltför stora för att det ska vara försvarbart. Vi behöver en bredare kretsloppsförståelse när det gäller mineral och brytprodukter. Sverige måste införa en mycket mer restriktiv minerallag som tar hänsyn till mineralers ändlighet och gruvors extrema miljöpåverkan.

Gruvboomen är en global fråga och drabbar miljön och lokalbefolkningen i Sverige, liksom i andra länder. Vi ser lika allvarligt på gruvboomens konsekvenser i andra delar av världen. Lösningarna för ett hållbart samhälle och ett minskat uttag av mineraler ur jordskorpan måste därför vara globala. Sverige bör i sin mineralpolitik vara föregångare och visa på sätt att möta utmaningarna. För om inte ens vi i Sverige kan värna miljö, hälsa, urfolk, hållbara näringar och lokalsamhällen – vem fan ska då göra det?

- Vi ser att det till synes ökande behovet av mineral har sin utgångspunkt i ett samhälle där vi lever över våra tillgångar, baserat på överkonsumtion och slit-och-släng. Det samhället är inte förenligt med en hållbar utveckling. Mineral är, precis som olja, en ändlig resurs som vi på sikt måste fasa ut. Vi kräver därför en hållbar minerallag där återvinning, återanvändning och utnyttjande av befintliga slagghögar prioriteras före öppnande av nya gruvor. Först när alla metaller vi redan har tagit upp är återvunna och återanvända kan vi börja undersöka behovet och möjligheterna att öppna nya gruvor.
- De enorma miljökostnader mineral, kalk, olja och gas orsakar vid utvinning och förädling måste återspeglas i priset för slutprodukten.
- Ursprungsbefolkningars rättigheter till mark, vatten och naturresurser måste respekteras i enlighet med en rad internationella folkrättskonventioner som Sverige undertecknat. Vi kräver även att Sverige ratificerar FN:s konvention ILO-169.
- Hänsyn till mineralnäringens intressen får inte utan vidare gå före andra näringars hållbara nyttjande av naturresurser. Skogsbruk, jordbruk, turism och rennäring har potentialen att nyttja våra naturresurser på ett hållbart sätt och borde premieras före kortsiktigt uttag av mineraler.

- Före en gruvetablering måste alltid naturvärden, miljövärden och vattenkvalité kunna garanteras, nu och för kommande generationer.
- Mineralindustrins anspråk på att bryta mineraler i eller i anslutning till existerande natur- och kulturskyddsområden måste stoppas. Naturreservat, Natura 2000-områden, vattenskyddsområden, biosfärområden, världsarv och nationalparker måste respekteras och får inte påverkas negativt.
- Det är oacceptabelt att ersättningen tillbaka till samhället är 0,5 promille av värdet på det som bryts. Vi kräver att gruvavgiften höjs väsentligt för att täcka samhällets kostnader vid gruvdrift.
- Markägare ska ha rätt att vägra beslut om gruvetablering på sina ägor. För att kunna ta ett sådant beslut ska hen få tillgång till en kontakt på kommunen som kan informera om vad en eventuell gruva kan ha för konsekvenser på markerna. Det ska även tillkomma en ersättning som motsvarar påverkan inom ägorna.
- Den ålderdomliga minerallagen måste förändras så att miljöprövningen prioriteras från att ske i slutet av tillståndsprocessen till att ha en avgörande betydelse redan i inledningen av processen. Den miljökonsekvensbeskrivning som görs måste omfatta åtminstone 1000 år för att möjliggöra en mer långsiktig bedömning.
- Utvinning av olja och skiffergas får stora konsekvenser på närmiljön och bidrar till klimatförändringarna globalt. Utvinning av fossila bränslen är inte förenligt med regeringens mål om utsläppsnivåer nära noll 2050. All utvinning av fossila bränslen måste förbjudas innan 2015.
- Vi kräver att Bergsstaten som statligmyndighet ska utnyttja sin rätt att med hänsyn till vatten, miljö och lokalbefolkning, återkalla en bearbetningskoncession om det sker överträdelser av tillståndsbeslutet, om bolaget inte följer minerallagen eller om det finns andra synnerliga skäl.
- Inom gruvindustrin är det i dagsläget få överträdelser som leder till fällande domar. Vi vill ha tydliga tillståndsbeslut och vi kräver att då överträdelser sker får de konsekventa och kännbara påföljder.
- Tillsynen i gruvetableringar blir ofta lidande då tillsynsmyndigheter i dagsläget varken har tillräckligt med resurser eller kunskap. Vi kräver att det ansvar som ges tillsynsmyndigheter följs av att tillräckliga resurser avsätts och att genomförlig tillsyn sköts av kvalificerade tjänstemän.
- Lokalbefolkningen och kommunens ställning måste stärkas i alla led av processen. De som bor inom eller i anslutning till det inmutade området ska informeras per post så fort ansökan om inmutning lämnats in till Bergsstaten. Uppdaterad information ska sedan följa vartefter processen fortskrider. I nuläget finns ett kommunalt veto mot uranbrytning. Vi kräver att detta veto utökas till att gälla all utvinning av ädliga resurser inom kommunens gränser.